

mestall

any XIV
núm. 31
juny 2012

mestall: 1. mescla de diferents espècies de cereals; 2. conjunt homogeni de coses diverses

Butlletí de l'Associació d'Història Rural

UN NOM MÉS CURT, UNS HORIZONS MÉS AMPLIS

Com a associació que té la seu a Catalunya, aquest any l'assemblea de l'Associació d'Història Rural de les comarques gironines va haver de reformar els seus estatuts per a adaptar-los al nou marc legal dissenyat per la Generalitat de Catalunya. La junta va aprofitar aquest context per proposar, a més d'alguns petits canvis de tipus normatiu, que es poden consultar al web de l'associació, una modificació que volem remarcar des del seu butlletí, que consisteix en el canvi de nom de l'associació. No es tracta pas d'un canvi radical, sinó d'un simple escurçament. A partir d'aquest any, la nostra associació s'anomena simplement Associació d'Història Rural.

El canvi de nom, que l'assemblea va aprovar per unanimitat, no fa sinó constatar i confirmar una línia d'estudi i d'aproximació a la història del món rural, present dels seus orígens a l'associació, orientada a la comparació. El fet que molts llibres de la Biblioteca d'Història Rural publicats superin àmpliament l'àmbit específic

de les comarques gironines, juntament amb el considerable nombre de socis que no són d'aquest àmbit territorial i que ens han estat fidels des dels seus inicis, en constitueix la millor prova. Escurçant el nom, l'Associació d'Història Rural, amb seu a les comarques gironines, és fidel a allò que la va inspirar i empènyer i, alhora, fa més visible la seva voluntat de seguir ampliant horitzons.

Rosa Congost ■
Presidenta de l'AHR

SUMARI

Portada

Un nom més curt, uns horitzons més amplis

Propostes

Terra dels avis

Entrevista

Paul H. Freedman

L'Associació

Sortida: El castell de Montsoriu i el Museu Etnològic del Montseny

Recercat 2012 a Tarragona

XVII Trobada de Centres d'Estudis Locals i Comarcals del Patronat Francesc Eiximenis

Llibres

**Elvis Mallorquí
Parròquia i societat rural al bisbat de Girona, segles XIII-XIV**

Recerques

**Jordi Bohigas i Maynegre
«Per Déu i per la ciència!». L'Església i la Ciència en la Catalunya de la Restauració (1873-1923)**

Agenda

propostes ■

Terra dels avis

La memòria de la terra al Rosselló i unes quantes col·laboracions gironines...

La ciutat d'Elna –diem “ciutat” a la manera medieval, perquè tenia, i té encara, muralles i, per tant, gaudia d'aquest títol– és una aglomeració d'uns 7500 habitants situada a 12 quilòmetres al sud-est de Perpinyà i a 5 quilòmetres de la mar, a la part sud de la plana del Rosselló, encimbellada sobre un petit turó que domina la baixa vall del Tec i el litoral. Antiga capital del Rosselló durant la baixa Antiguitat i

part del període feudal, seu de bisbat des dels Visigots, Elna ha acumulat al llarg de la seua rica història un valuós patrimoni, com la catedral i el claustre romànics, el museu de pintura moderna Terrús i, més recentment, la Maternitat Suïssa.

Elna ha tingut vocació agrícola des de sempre degut a les fèrtils terres d'hort que l'envolten, constituïdes per les successives

riuades del Tec i gràcies a la bonança del clima i a un rec mil·lenari. Per aquesta raó va tenir a partir de 1896 un sindicat propi de pagesos. La llei francesa el va autoritzar a partir de 1884. Aquest sindicat agrupava també els hortolans dels vilatges del voltant tots situats a banda i banda del Tec, un dels tres rius que reguen i marquen profundament la geografia de la Catalunya del nord.

Aquest sindicat és l'ens per excel·lència que organitzà durant pràcticament un segle l'economia i la vida agrícoles en general a l'Elna: creà, primer de tot, el mercat a l'engròs a partir de 1896, un any abans que el de Perpinyà. El mercat anirà desplaçant-se a mesura dels seus successius eixamplaments. Creà també la Cooperativa dels hortolans, que, a més de vendre els productes necessaris per als conreus, comprenia una de les més grans sales de festes que hi havia al Rosselló en el moment de la seua construcció a l'inici dels anys 30, i en farà un autèntic lloc de sociabilitat.

Aquesta presentació era necessària per entendre el perquè de la creació de l'associació Terra dels avis, un dia de 2005, quan, després de la davallada en picat de l'economia agrícola (s'accentuà molt a partir de la dècada dels 80) i arran del desànim que això suposava, uns quants hortolans jubilats van decidir salvar la memòria dels seus avantpassats pagesos per poder transmetre-la en el futur i, així, permetre potser la reutilització d'una experiència rica i sàvia que la modernitat enlluernadora dels supermercats i de la mundialització havia fet passar per obsoleta. Des del principi doncs, no hi havia pas únicament el desig de conservar amb una certa nostàlgia, sinó l'obsessió de transmetre apostant per un futur que, d'una manera o altra, hauria de ser necessàriament en part agrícola.

La primera tasca de l'associació fou la d'iniciar uns tràmits de demanda de classificació com a "monument històric" de la bandera i del drap mortuori del sindicat, peces de gran valor artístic (1897 i 1899). Això es va fer per protegir-los definitivament, cosa que es va aconseguir l'any 2007. La bandera és actualment exposada en el museu d'història de la ciutat.

Al mateix temps vàrem començar una col·lecta d'eines, material i documents agrícoles dels diversos cultius presents al Rosselló durant els segles XIX i XX (hort, vinya, cereals) així com de la ramaderia. Un conveni ha permès el dipòsit en bones condicions d'aquest material en un local prestat per l'ajuntament. La col·lecta

continua encara avui dia. Aquestes col·leccions, tot i no ser gaire valuoses en termes estrictament econòmics, actualment estan classificades en cinc grans àmbits que segueixen la progressió de la feina del camp i de la comercialització dels productes: la preparació de la terra i tot allò relacionat amb el llaurar a cavall o amb tractor (1), el cultiu pròpiament dit amb subdivisions segons si es tracta d'hort, de vinya, de cereals, d'eines polivalents o encara de ramaderia (2), la transformació dels productes, en particular la vinificació (3), la comercialització amb els mercats, els embalatges i el transport (4) i, finalment, la societat pagesa amb els sindicats i els oficis relacionats (5). S'ha posat una especial atenció en el recull de totes les informacions relacionades amb cada peça, de manera que quedi garantit l'origen d'aquestes peces, tot esperant un inventari definitiu i informatitzat que encara fa falta. Cada eina o objecte té, doncs, una etiqueta amb el nom del donant, el lloc i la data, que remetent a una fitxa on consten informacions més àmplies. Aquesta part ha estat, i és encara sens dubte, l'assumpte més pesant per aquesta associació, degut a la mida de les peces, a l'espai que necessiten i a la conservació que algunes requereixen. Si de moment es tracta només d'un dipòsit de conservació, la idea és presentar en el futur aquestes peces amb una escenografia que permeti entendre els treballs del camp.

A banda de les col·leccions, Terra dels avis també té una tasca de difusió de la història agrícola del Rosselló, dins la mesura dels seus mitjans limitats. Organitza una vegada l'any conferències en el marc de les jornades del patrimoni; i l'any 2009 va publicar un llibre bilingüe català-francès sobre la història i els aspectes tècnics del Rec d'Elna, un canal que té el seu origen cap a l'any 1000. El llibre va ser presentat a Girona l'any 2010 gràcies als Amics de la Unesco d'aquesta ciutat i la fundació Valvi. El rec, avui en desús, va vertebrar l'activitat agrícola i industrial de la zona tot permetent a la vegada el desguàs de les aigües de pluja, el funcionament dels set molins de farina, d'oli o encara drapers situats sobre el seu recorregut, i també la irrigació de les terres.

Terra dels avis vetlla també per la conservació de la llengua catalana. Els seus documents són sempre bilingües i es posa una atenció especial en els termes tècnics i en el ric vocabulari lligat a les plantes, a les tècniques, als noms de terme, etc. S'està començant actualment una enquesta en català als hortolans jubilats sobre les tècniques de cultius. Es

fa de la manera més científica possible, de manera que les informacions obtingudes puguin ser contrastades entre elles i, per què no, posades novament en pràctica en certs casos.

La difusió d'aquest patrimoni passa també per les escoles i, en particular, per les que tenen una filera bilingüe, com les de l'ensenyament públic, amb les quals intentem establir relacions privilegiades. En aquest marc, s'està preparant actualment un projecte europeu *Comenius Regio* amb una escola d'Elna i d'altres del Principat de Catalunya.

És justament la identitat catalana i la nostra peculiar situació geopolítica el que ens fa girar cap al sud i les comarques del Principat. D'aquí ve la nostra adhesió concretada l'any passat amb la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana a Barcelona que va fruitar ràpidament amb l'exposició sobre el "Món agrari a les terres de parla catalana". Vam col·laborar-hi en relació amb els documents nordcatalans i vam poder ensenyar-la a Elna durant el mes de setembre de 2011. En aquesta ocasió vam acollir una conferència del professor Enric Saguer de la UdG, sobre les migracions dins el bisbat de Girona durant el segle XIX, i una de la professora Miquela Valls sobre la mirada escrutadora que Josep Pla projectava

sobre els paisatges agrícoles del Rosselló cap als anys 60.

Òbviament, les dificultats per aconseguir tirar endavant una associació amb objectius tan ambiciosos són nombroses, començant per l'escassetat de finançament, que no ens permet la contractació d'un personal fix. Només funcionem amb voluntaris, tot i que els aspectes que cal cobrir requereixen cada vegada més temps i són cada vegada més especialitzats.

Per acabar, direm que tot el treball que fem a Terra dels avis està orientat cap el futur, vers un **Centre d'interpretació de l'agricultura rossellonesa**, on esperem ensenyar les col·leccions i ajudar a conèixer una agricultura de qualitat i de proximitat, fomentar-la i incitar a estudiar-la.

Per contactar-nos, podeu fer-ho a través del correu electrònic terradelsavis@gmail.com o bé per correu postal, a Terra dels avis, Ronda Voltaire, núm. 13, 66200 Elna (Estat francès). També podeu trucar al secretariat, demanant per la Maite Barcons al (00 33) 672 222 122.

Joan Lluís Mas i Pastor ■
Vicepresident de Terra dels avis

entrevista ■

Paul H. Freedman

El professor Freedman va visitar Girona aquest mes de març per participar en el 8è Seminari d'Història Medieval que organitzen el Grup de Recerca consolidat Renda Feudal i Fiscalitat a la Catalunya Baixmedieval de la Institució Milà i Fontanals (CSIC) i el Centre de Recerca d'Història Rural (Institut de Recerca Històrica). Vam aprofitar l'ocasió per xerrar una estona amb ell sobre els seus orígens com a historiador, els seus interessos actuals i la situació de la recerca en història als Estats Units.

Fotografia: Lídia Donat

Tot i que són prou conegudes, quines han estat per vostè les seves influències historiogràfiques?

Quan vaig començar l'escola universitària pensava que estudiaria Història medieval anglesa perquè, fa

quaranta anys, Anglaterra i França eren les principals àrees d'investigació. Sempre hi ha hagut historiadors que estudiaven Espanya (o diferents parts de la península Ibèrica), però generalment sempre ho feien com a frontera: estaven interessats en la "Reconquesta" i les semblances

■ entrevista

*Paul H. Freedman és un especialista en la història medieval catalana però també ha treballat en estudis comparatius de la pagesia, comerç de productes de luxe i història de la cuina. Es va doctorar l'any 1978 per la Universitat de Califòrnia a Berkeley, amb la tesi *The Diocese of Vic: Tradition and Regeneration in Medieval Catalonia* (1983).*

*Va ser professor a la Vanderbilt University durant divuit anys, en què va aprofundir els estudis sobre la pagesia catalana medieval i els estudis comparatius de règims senyorials europeus. Allà va publicar *Origins of Peasant Servitude in Medieval Catalonia* (1991), i dos reculls d'articles: *Church, Law and Society in Catalonia, 900-1500* (1994) i *Assaigs d'història de la pagesia catalana* (1988).*

*L'any 1997 va arribar a la Universitat de Yale, on ha pogut impartir seminaris sobre història agrària, entre d'altres matèries. Hi ha publicat un tercer llibre, *Images of the Medieval Peasant* (1999). Juntament amb Caroline Walker Bynum ha editat *Last Things: Death and the Apocalypse in the Middle Ages* (1999); i amb Monique Bourin, *Forms of Servitude in Northern and Central Europe* (2005).*

*Darrerament i fruit dels seus recents àmbits de recerca, ha editat *Food: The History of Taste*, amb articles sobre el menjar des de la Prehistòria fins a l'actualitat (2007), i és l'autor de la monografia *Out of the East: Spices and the Medieval Imagination* (2008), sobre la demanda d'espècies a l'Europa medieval.*

entre la història de la frontera dels Estats Units i la de la frontera d'Espanya. En començar la universitat, vaig decidir d'estudiar Catalunya, de la qual no sabia gairebé res, perquè volia treballar amb el professor Thomas Bisson, que va ser originalment el meu *adviser* [conseller]. I m'encantava la idea de treballar amb documents originals, en un lloc que fos poc conegut fora de Catalunya, sabent que hi havia molta documentació, però la majoria no estava editada, i que certament no ensoparia amb altres medievalistes americans treballant als mateixos arxius. El meu conseller tenia molt bona relació amb l'arxiver de Vic, monsenyor Junyent.

Entre la gent que em va influenciar més, a banda de Thomas Bisson, als Estats Units, probablement esmentaria el pare Robert I. Burns, que va estudiar València. Jo mai no m'hi vaig afegir, però vaig treballar la Corona d'Aragó i molts arxius de l'època eren a Catalunya. I, a Catalunya, esmentaria monsenyor Junyent, Antoni Pladevall, que era l'arxiver assistent a Vic, Manuel Riu de la Universitat de Barcelona, que era encantador, Josep Maria Font i Rius i, realment, tota una generació d'historiadors catalans que em va fer el favor de prendre'm seriosament, en un moment que era realment estrany que un estranger, particularment dels Estats Units (més que de França), s'interessés per aquests temes.

La figura darrere de Font i Rius era Jaume Vicens Vives, que va morir jove i abans que jo arribés a aquesta part del món, però la seva presència i influència eren molt visibles. Els anys en què estava fent la meva dissertació eren els anys de la mort de Franco. El món acadèmic i cultural era sofisticat, connectat especialment amb França, però isolat pel règim de la resta d'Europa. Va ser una etapa molt important per a mi, influït no només per individus sinó sobretot per l'ambient.

Quina recerca està portant a terme actualment?

Estic intentant treballar en moltíssimes coses al mateix temps. Encara mantinc un gran interès per la història medieval catalana. He treballat força sobre la història del monestir de Bellpuig de les Avellanes [La Noguera], en relació amb el coneixement del cercle d'antiquaris que està associat a Bellpuig de les Avellanes. Juntament amb Flocel Sabaté, he fet un treball sobre Jaume Caresmar i sobre com s'han preservat certs documents de l'època medieval, mentre d'altres s'han perdut [Paul H.

Freedman, Flocel Sabaté, "Jaume Caresmar i les fonts històriques de l'Església catalana" dins *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, 51 (2007-2008)].

Encara treballo els remences i la pagesia de l'edat mitjana. I al mateix temps desenvolupo una interessant recerca sobre història del menjar i de la cuina, però només alguna cosa d'això és medieval. Ara, per exemple, estic interessat en certs temes que, de fet, ja havia explorat per primer cop en una comunicació presentada al col·loqui organitzat pels Amics de Besalú, fa alguns anys, sobre l'estacionalitat a l'edat mitjana. Fins a quin punt la gent menjava d'acord amb [els productes] de cada estació? Els agradava fer-ho, o bé tractaven d'allunyar-se de les limitacions imposades per les estacions? [Paul H. Freedman, "La cuina medieval i les estacions de l'any = Medieval Kitchen and the Seasons of the Year", dins *Studium mediaevale. Revista de cultura visual - Cultura escrita*. Núm. 2]

D'altra banda, també he treballat sobre cuina moderna, que no té res a veure amb l'època medieval, una mica sobre la qüestió el gust americà al segle XIX. A la meua universitat he impartit cursos que abasten ambdós períodes, medieval i modern, i m'agradaria seguir-ho fent, sense sacrificar el treball que faig sobre història medieval. Això és una mica inusual i en el meu departament, els col·legues pensen que potser ja està bé... com si fos una mena d'interès de final de carrera.

Ens podria fer una breu diagnosi dels estudis medievals als Estats Units?

Als Estats Units la història medieval ha tendit a ser cada cop menys orientada envers els aspectes socials i econòmics si ho comparem amb aquí o la resta d'Europa. Si fas un cop d'ull al programa del Col·loqui de Kalamazoo, en què hi ha centenars de comunicacions, els assumptes dominants tendeixen a ser la cultura, o les mentalitats, o les dones, els monestirs, el gènere, l'espiritualitat... I gairebé res sobre banca, negocis... Tinc l'esperança que això es pugui capgirar, sense haver de perdre tot el que hem guanyat en la història de les mentalitats i l'espiritualitat. Però m'agradaria veure una mica més d'atenció sobre la cultura material i les bases econòmiques de la societat. I això encara no s'ha produït als Estats Units.

Durant la meua carrera hi ha hagut una reorientació tremenda de l'interès

geogràfic des d'Anglaterra i França cap al Mediterrani. Això és en part degut a l'interessant conflicte cultural, a les relacions entre musulmans, jueus i cristians. Irònicament, hi ha molta més gent i és més fàcil de pensar en llocs on anar als Estats Units a estudiar la Història medieval castellana o catalana que no pas la Història medieval d'Anglaterra.

Però, en canvi, hi ha un altre element característic: moltes universitats no tenen, com feu aquí en aquesta part del món, un departament d'Història medieval, ni tan sols un departament d'Història. Als historiadors els agradaria veure l'edat mitjana més multicultural. Es tendeix a contractar algú que pugui donar una classe de Filosofia, o encara millor, que tingui una àrea de recerca sobre les relacions entre jueus, àrabs i cristians, algú que estudi hebreu o àrab tant com llatí... O algú que parli d'Història mediterrània més que no pas d'Alemanya o d'Irlanda, per exemple.

Així doncs, quines són les perspectives per a la història rural? Tornarem a veure interès dels investigadors americans per aquests temes?

Espero que sí. Tinc estudiants que estan interessats en sistemes irrigació, també en Castelló i el Comtat d'Empúries. Sens dubte, per a algú que no és del camp és difícil d'assolir un coneixement profund. D'altra banda, sento que jo, des dels meus primers treballs, he arribat a conèixer de molt a prop la Plana de Vic i les seves parròquies, no com si hi hagués crescut, però certament molt àmpliament; bé, fins al punt de saber-me totes les parròquies medievals i tenir al cap el mapa mental de les masies i els pobles. Per tant, no és impossible de fer.

També penso que l'aspecte interessant i el principal repte de la recerca a Catalunya des dels Estats Units pot ser la tecnologia, és a dir, la tecnologia i el fet que es pot fer gran quantitat de recerca sense trepitjar el terreny. Això és un avantatge però també un inconvenient a l'hora de fer una cosa com història rural. Realment necessites molt de temps per familiaritzar-te amb el paisatge humà. Penso que els estudiants americans ja no tenen tanta paciència. Van a l'arxiu, fotografien una pila de documents i se'n van a casa... I els semblaria molt mala idea passar-se aquí un any transcrivint aquella pila de documents a mà. Però certament, si fas això de passar un any transcrivint documents a mà, arribaràs a

conèixer el lloc que estàs estudiant molt millor. He de dir que les mateixes coses que ho fan més fàcil d'estudiar fan menys probable d'entendre cert tipus de qüestions que s'han d'estudiar. Aquest és un problema que els investigadors locals potser no teniu, en la mesura que ja esteu familiaritzats amb el lloc.

«Als historiadors els agradaria veure l'edat mitjana més multicultural»

Però, de fet, estem estudiant un món que ja no existeix. Cada nova fornada d'investigadors està més lluny que l'anterior d'aquest món rural tradicional.

Sí, és cert, els més joves ja no saben què podria ser la història rural. Certament, quan vaig venir per primera vegada a Vic durant els anys 70, s'estava produint una terrible migració del camp a la ciutat. Tothom encara tenia un avi o àvia o familiar en un entorn rural, que sabien què eren les eines i per a què servien, o tenien una mínima idea de quan es feien les tasques agràries... I ara, suposo, la majoria d'estudiants ignoren els ritmes de la vida rural, tant aquí com als Estats Units. D'altra banda, hi ha un cert interès en aquests tipus de capacitats o aquest tipus de coneixement: ara tenim una granja a la universitat, i els estudiants estan ben sorpresos, no havien vist mai res de semblant!

Traducció i text: Lídia Donat ■

Fotografia: Lluís Serrano

■ l'Associació

Sortida

El castell de Montsoriu i el Museu Etnològic del Montseny

19 de maig de 2012

El dissabte 19 de maig de 2012 una trentena de membres de l'Associació d'Història Rural vàrem visitar el castell de Montsoriu, el Museu Etnològic del Montseny la Gabella d'Arbúcies (MEMGA) i la Farga del Roquer (Centre d'Interpretació de la Riera d'Arbúcies).

De bon matí, sota un cel un xic amenaçador que finalment ens va respectar, pujàrem per la pista de terra que connecta l'aparcament amb el castell de Montsoriu, tot fent una caminada d'uns 40 minuts a un ritme tranquil. Aquesta pista oberta a mitjan segle xx per a facilitar l'explotació forestal del turó de Montsoriu ha esdevingut el principal accés al castell en substitució dels antics camins careners. La pista travessa els abruptes vessants del turó, avui coberts de sureres, arboços, brucs i altres elements vegetals característics dels ecosistemes mediterranis, els quals, en temps de funcionament del castell, es trobaven despullats de vegetació arbòria per a facilitar el control dels accessos al cim. Un cop fórem a la part més elevada d'aquest turó situat dins del Parc Natural del Montseny, en arribar al dessota de la torre de les Bruixes (una torre albarrana o aïllada que forma part de la poliorcètica de Montsoriu i que, com el seu nom indica, la tradició popular ha fet escenari de fets

El nostre guia durant la visita al castell fou en Joaquim Mateu, arqueòleg de l'equip tècnic del Museu Etnològic del Montseny i bon coneixedor dels secrets de Montsoriu. En Joaquim ens va explicar que el castell de Montsoriu presenta tres grans fases constructives: la fase preromànica (del segle x al segle xii), quan era un petit castell roquer; la romànica (segles xii i xiii), quan va ampliar considerablement el seu perímetre i va impressionar Bernat Desclot; i, finalment, el gran castell-palau gòtic de mitjan segle xiv, que és, principalment, aquell que ha arribat fins a nosaltres després d'un llarg període d'abandonament (des del segle xvii fins fa una vintena d'anys, quan s'iniciaren les excavacions arqueològiques), fet que permet a la institució actualment propietària del castell, el Consell Comarcal de la Selva, presentar-lo com *"el castell gòtic català més notable tant des del punt de vista històric, com arquitectònic i arqueològic"*. En Joaquim també ens digué que, amb la reforma del segle xiv ordenada pel vescomte Bernat II de Cabrera, un dels senyors més poderosos després del rei Pere III el Cerimoniós, s'aplicà a Montsoriu la tecnologia militar més avançada de l'època (tant dels regnes cristians com dels regnes musulmans), de manera que esdevingué totalment inexpugnable. Però,

Fotografia: Eva Mitja

fantàstics), aparegué davant nostre la robusta silueta del castell de Montsoriu, que fou descrit pel cronista reial Bernat Desclot com *"un dels bells e dels nobles del món"*, envoltat d'un paisatge magnífic que comprèn part dels territoris de l'antic vescomtat de Cabrera.

a més d'ésser una edificació militar de primer ordre capaç de resistir llargs setges gràcies a unes notables reserves de gra, aigua, i altres queviures (compta amb tres grans dipòsits o sitges de 80.000 litres cadascun i amb diverses cisternes per a l'emmagatzematge d'aigües pluvials, entre les quals destaca la que ocupa la part central del pati d'armes, amb una

capacitat de 250.000 litres), el castell fou també residència dels vescomtes de Cabrera, i és per això que podem parlar d'un castell-palau, ja que presenta restes de diversos elements que posen de manifest aquest fet, com per exemple, graons i enllosats de marbre de Gualba, així com també nombroses finestres coronelles gòtiques de les quals s'han recuperat algunes columnes i capitells de pedra de Girona. Però, si bé els documents ens han llegat sobretot els noms de les persones de les classes benestants i poderoses de l'època (el vescomte Bernat II de Cabrera, la seva esposa Timbor de Fenollet, el castlà Berenguer de Malla, etc.), les pedres de Montsoriu evidencien no només el seu poder, sinó que també són el testimoni de la feina de la gent anònima, que les va carregar i unir amb morter de calç a mitjan segle XIV.

Després de la visita al castell, ens adreçarem a Arbúcies on, un cop havent dinat a l'Hostal Nou, varem visitar les sales del Museu Etnològic del Montseny dedicades al castell de Montsoriu. Les explicacions van anar a càrrec d'en Jordi Tura, el director del MEMGA, que ens presentà la maqueta del castell envoltada dels diferents mòduls expositius on es recullen diversos aspectes (i objectes) de la vida quotidiana del castell (la cuina, la defensa, el joc, etc.). En Jordi també ens mostrà la sala dedicada a la vaixela de Montsoriu, un important conjunt ceràmic del segle XVI, amb parament de taula per a més de 40 comensals i diversos elements

de la cuina del castell (olles, greixoneres, etc.), que fou descobert durant la campanya arqueològica de l'any 2007.

En sortir del MEMGA, en Jordi ens va conduir pels carrers d'Arbúcies fins arribar a la Farga del Roquer, rehabilitada i inaugurada l'estiu de 2011 com a Centre d'Interpretació de la Riera d'Arbúcies. Allà ens explicà que aquesta farga d'aram, construïda a mitjan segle XIX, posteriorment fou una serradora equipada amb una turbina de l'any 1934 que, aprofitant la força de l'aigua provinent de la riera d'Arbúcies i acumulada a la bassa, impulsava un sistema d'embarrats que movien les serres. Aquesta turbina i part dels embarrats han estat restaurats, de manera que varem poder observar una demostració del seu funcionament. A la Farga del Roquer també visionarem un audiovisual que, amb l'actor Lluís Soler com a narrador encarnant en Santiago Rusiñol i tot fent palesa la relació d'estiueig del pintor amb Arbúcies al final de la seva vida, presenta els usos passats de l'aigua de la riera que travessa aquesta bonica població montsenyana.

Així doncs, cap a la vesprada, en sortir de la Farga del Roquer, donarem per finalitzada aquesta sortida al vessant gironí del Montseny, tot agraint a en Jordi Tura l'atenció rebuda per part del MEMGA, el Patronat del Castell de Montsoriu i el Consell Comarcal de la Selva.

Josep Lluís Òdena ■

Fotografies: Eva Mitjà

Recercat 2012 a Tarragona

12 i 13 de maig de 2012

Tal com vam anunciar l'any passat, l'edició d'enguany del Recercat ha tingut lloc a Tarragona, coincidint amb el fet que la ciutat és aquest 2012 la capital de la cultura catalana. La dinàmica va ser molt semblant a la de les altres edicions: fira, exposicions, presentacions i taules rodones, premis Recercat, dinar de germanor, visites guiades, etc. La diferència va venir marcada per l'escenari: tots els actes es van concentrar a les magnífiques instal·lacions del Palau Firal i de Congressos de Tarragona, que, malgrat estar situat en una zona cèntrica de la ciutat, va ser un obstacle perquè la ciutadania s'apropés a la fira i pogués conèixer les nostres activitats i publicacions. La Rambla Nova hauria

estat l'espai idoni per acollir la fira, igual que altres rambles, places i passeigs l'han acollit en edicions anteriors; amb tot, l'Ajuntament de Tarragona no va ser amatent a aquesta sol·licitud. Ho lamentem per la manca de difusió que això va suposar per a l'activitat.

El dissabte al matí va tenir lloc la taula rodona "Els usos del passat", que, segurament per manca de temps, no va prendre l'enfocament que a priori podria esperar-se a partir del títol i tractant-se d'una ciutat amb un patrimoni romà de primer ordre. Tot seguit, va tenir lloc una atractiva taula rodona titulada "Associacionisme, gestió i defensa del

Una instantània de la Fira, al Palau Firal i de Congressos. Fotografia: Eva Mitjà

■ l'Associació

territori", on van intervenir representants de l'Associació Mediambiental la Sínia (Tarragonès), de la Plataforma Salvem la Platja Llarga i el Bosc de la Marquesa (Tarragonès), de Protegim el Canal de la Infanta (Baix Llobregat) i d'Òmnium Cultural de les Terres de l'Ebre. S'hi van posar de manifest les diverses iniciatives de reivindicació, sensibilització, protecció i, en alguns casos, gestió d'espais naturals. Va ser una bona ocasió per conèixer experiències de vasos comunicants entre entitats culturals i

Els premis Recercat d'enguany van ser per al Centre d'Estudis d'Altafulla, entitat fundada el 1977 i amb una important tasca cultural desenvolupada al llarg d'aquest temps, i per al senyor Josep Riba Gabarró, nascut a la Pobla de Claramunt el 1928, investigador molt vinculat a la trajectòria del Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada. L'acte, presidit pel conseller de Cultura de la Generalitat, fou presentat pel popular periodista tarragoní Agustí Forné, i es va cloure amb l'actuació del guitarrista lleidatà Carles Pons, que va aportar la novetat a l'entrega d'uns premis consolidats, on també es va tenir un record per als companys traspassats.

Un any més, el tradicional dinar de germanor, al reconegut Hotel Imperial Tarraco, va servir per confraternitzar al voltant d'una taula amb amics d'altres contrades, per intercanviar experiències i establir vincles.

Durant la tarda del dissabte va tenir lloc una molt concorreguda visita guiada per la Tarragona romana, en la qual només va manca una visita al teatre romà. Així mateix, el diumenge vam poder gaudir d'un documentat itinerari dels setges napoleònics de Tarragona, a càrrec del president de la Reial Societat Arqueològica, el senyor Jordi Rovira Soriano, que ens va descobrir la història d'uns setges no menys cruentos que els famosos de Girona: un episodi gairebé desconegut del qual no es van poder glossar gestes militars heroiques del passat, atès que l'exèrcit va abandonar la ciutat a la seva sort. La lectura de documents originals de l'època i el profund coneixement del passat de la ciutat van convertir el guiatge en una ocasió excepcional per conèixer aspectes menys coneguts d'aquesta històrica ciutat.

David Moré Aguirre ■

Visita per la Tarragona romana. Fotografia: Eva Mitjà

naturalistes, i com aquests vincles redunden en benefici de la ciutadania i de la qualitat de vida. A la tarda, van cloure la jornada un interessant diàleg a propòsit de les particulars experiències vitals entorn del món agrari viscudes per l'escriptor Joan Rendé i el periodista Lluís Foix i una anàlisi –més sociològica que no pas històrica– de les transformacions viscudes en el món rural al llarg dels darrers cinquanta anys.

Visita per la Tarragona dels setges napoleònics. Fotografia: Eva Mitjà

XVII Trobada de Centres d'Estudis Locals i Comarcals del Patronat Francesc Eiximenis

5 de maig de 2012

La trobada que anualment organitza el Patronat Eiximenis té com a principal objectiu crear un espai de relació entre els representants dels diversos centres d'estudis per tal de potenciar el coneixement i la col·laboració mutus. El centre que s'ofereix a acollir els altres acostuma a organitzar un seguit d'activitats que fan el paper de carta de presentació de les seves particularitats i interessos. Enguany la trobada va celebrar-se a Tossa de Mar (5 de maig de 2012) i el centre acollidor va ser el Centre d'Estudis Tossencs, que fa poc més d'un any s'ha incorporat com a membre del Patronat Eiximenis. En representació de l'AHR hi varen assistir la Marisa Roig i l'Enric Saguer. Les activitats de la jornada varen girar entorn del món dels fars i la vida dels farers, que ha estat tema d'estudi i investigació durant molts anys d'en David Moré, arxiver de Tossa, membre del Centre d'Estudis Tossencs i també soci de l'AHR. Entre altres treballs, David Moré va publicar fa poc *La vida en los faros de España* (Barcelona, Museu Marítim de Barcelona i Angle Editorial, 2010), un estudi sobre el cos de farers (Torrers de fars o Tècnics Mecànics de Senyals Marítimes) des de la seva creació l'any 1851 fins la seva dissolució com a cos de funcionaris públics al 1992 (en podeu trobar una ressenya en el Mestall número 29).

La jornada va començar amb una visita excepcional al far de Tossa, un edifici inaugurat l'any 1917, de planta quadrada i 15 metres de llarg que conté una torre també quadrada de 4x4 metres. La visita va ser excepcional tant pels comentaris de les persones que ens varen guiar (en David Moré, l'Alberto Aguirre –que havia estat farer titular del lloc– i l'actual encarregat del far –treballa per l'Autoritat Portuària de Barcelona i controla remotament diversos fars de la costa–) com per la possibilitat de visitar l'interior de l'edifici; fet i fet, es va poder arribar fins al damunt de l'estreta torre que conté l'òptica que emet els senyals lluminosos. La visita, que va durar fins a final del matí, va tenir la seva continuació i ampliació amb una taula rodona sobre la vida als fars (“Història, vida i imaginari als fars”) on varen participar David Moré, Eleuteri Costa –farer jubilat– o Marc Soler –periodista i autor del llibre *Els fars de Catalunya. Un viatge sentimental per la costa* (La Magrana, 2007)–. En acabar la taula rodona, varen prendre la paraula el president de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, la directora de l'Institut Ramon Muntaner i el nou director del Patronat Eiximenis per tal d'explicar els projectes en curs de cadascuna de les entitats. A la tarda, després de dinar, la jornada va cloure's amb una visita al Museu Municipal de Tossa.

Marisa Roig ■

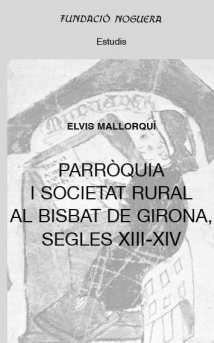
Fotografia: Francesc Viso (CCEPC)

■ llibres

MALLORQUÍ, Elvis

Parròquia i societat rural al bisbat de Girona, segles XIII-XIV

Barcelona, Fundació
Noguera, 2011, 652 pàgs.

BARCELONA, 2011

En les darreres dècades l'estudi de la parròquia en el si de l'Occident medieval —tradicionalment enfocat des d'una òptica essencialment religiosa— s'ha obert a noves aproximacions que han permès descobrir la veritable importància que va tenir aquesta institució en el procés de feudalització i en l'articulació de la societat medieval. Amb el temps s'ha posat en relleu el fet que en algunes àrees mediterrànies la parròquia no va néixer només com una mera divisió eclesiàstica del territori orientada a una millor organització i administració de les diòcesis. Caldria entendre-la també, i sobretot, com un element vertebrador del poblament i del sistema senyorial, així com un marc de sociabilitat en el qual els diferents grups integrants de la societat local interactuen a cavall de l'aliança i el conflicte.

Tal i com explica l'autor a la introducció, l'estudi de la institució parroquial a Catalunya ha comptat recentment amb bones aproximacions per als segles moderns; no, en canvi, per a l'època medieval, malgrat que es tracta del moment en què neix i s'articula aquesta institució fins a esdevenir la unitat territorial bàsica, aproximadament des del segle x fins a la generalització de les universitats durant la segona meitat del segle XIV. D'aquí la importància d'aquest nou treball d'Elvis Mallorquí, que té com a objectiu conèixer, a partir del cas del bisbat de Girona, l'origen i la realitat de la parròquia catalana medieval en tant que institució articuladora del territori i el poblament així com d'instrument de feudalització.

El llibre és, de fet, una versió revisada de la seva tesi doctoral, presentada a la Universitat de Girona el març de 2007. L'edició s'ha beneficiat de la concessió a l'autor de la XIX beca de la Fundació Noguera destinada a la publicació de treballs d'Història de Catalunya dins de la col·lecció *Estudis*.

Partint de l'observació d'un àmbit geogràfic acotat —l'estudi se centra, sobretot, en els ardiaconats de la Selva i Girona, per bé que algunes observacions es fan a nivell general de la diòcesi— i gràcies a una meritòria i ingent feina d'arxiu que ha sabut combinar una gran diversitat

de fonts històriques amb orígens i finalitats diverses, el llibre s'estructura a l'entorn de tres grans blocs. En el primer, l'autor explora els orígens i el desenvolupament de la xarxa parroquial, i la situa entre els segles IX i XI. Segons Mallorquí, al bisbat de Girona, àrea on el castell no tindrà la importància d'altres zones com a element vertebrador del territori i la societat rural, la parròquia serà l'entitat que portarà a terme aquesta funció. En el segon i el tercer bloc, centrant-se sobretot en la realitat dels segles XIII i XIV, l'autor analitza el paper i les funcions de la institució. Per una banda, tracta el rol de la parròquia com a instrument de la feudalització i de la implantació del sistema senyorial. En aquest sentit, l'establiment del delme que es cobra a través de la parròquia contribuirà a convertir aquesta en una peça més de l'entramat feudal. A més, el fet que en el segle XI gran part dels drets eclesials i el propi delme fossin apropiats per senyors laics que, a més, construïren els seus castells a l'entorn de les esglésies, va reforçar encara més la importància de la xarxa parroquial en el desplegament del feudalisme a les nostres contrades.

D'altra banda, l'autor també aborda la parròquia en tant que marc de les relacions socials dins de la comunitat local. Sobre aquesta qüestió, el treball indaga sobre l'aparició de les obrieres parroquials. Aquestes suposarien una forma embrionària de representació comunitària, i oferien ja un cert marge d'actuació col·lectiva abans que apareguessin les universitats, ben avançat el segle XIV. Igualment, el text analitza amb detall el clergat local que serveix les parròquies i que actua ja sigui sota el control senyorial o episcopal. Per últim, analitza el paper dels laics en el si del marc parroquial, així com les relacions que s'hi acaben establint entre els diferents grups socials del món rural.

En definitiva, el llibre suposa una contribució sòlida i aprofundida a la història medieval catalana i, més concretament, al de l'articulació del territori i les relacions socials al camp català en el marc del feudalisme.

Josep Colls ■

■ recerques

La tesi que, amb el nom de «Per Déu i per la ciència!». L'Església i la Ciència en la Catalunya de la Restauració (1873-1923)», va ser defensada el passat mes de maig a la Sala de Graus de la facultat de

Lletres explora en el camp de les relacions entre una institució religiosa —l'Església catòlica— en un país confessional i un ens abstracte com la ciència i el conreu científic.

La tesi té origen en la biografia del sacerdot i geòleg Norbert Font i Sagué (1873-1910), al qual es dedicà el treball de recerca de Doctorat que vam presentar el mes de setembre de 2004. Aquesta tesina pretenia indagar en la contribució eclesiàstica a la conformació d'un determinat imaginari paisatgístic i nacionalista d'arrel excursionista, catòlica i científica. La tesina, però, va ser el punt d'arrencada d'una sèrie d'interrogants d'abast més general, que tenien a veure amb la resposta catòlica a l'auge de la ciència moderna durant el segle XIX i a les crítiques efectuades des del camp de la ciència al pensament religiós i, en definitiva, als fonaments de la institució eclesiàstica en si mateixa. En efecte, un dels aspectes de la biografia ressenyada consistia en una "vocació" induïda a l'estudi de les ciències per part dels seus superiors del seminari.

L'anàlisi de la resposta eclesiàstica a la ciència moderna s'emmarca en un combat del dinou entre catolicisme i liberalisme i enllaçarà, en el tombant de segle, en un altre combat entre ortodòxia i modernisme. En efecte, un anticlericalisme que hem anomenat "científic" tractava de desacreditar les ensenyances de les religions positives per la via de mostrar la contradicció existent entre els resultats científics i determinats coneixements derivats de la Revelació cristiana, i s'alimentava de casos concrets de "persecució" de la llibertat científica per part dels estaments religiosos. El prestigi adquirit per la ciència i l'autoritat que donava parlar en nom d'ella, a més, podia fer encara més atractiva per als eclesiàstics la voluntat de fer compatible la condició religiosa i la científica.

Les conclusions a les quals hem pogut arribar s'han fet prenent com a marc d'estudi l'Església catalana —en un sentit geogràfic, però també de persones— a través de l'estudi més qualitatiu que quantitatiu de diversos itineraris curriculars de clergues, la situació dels seminaris i col·legis religiosos. L'anàlisi dels discursos i obres científiques protagonitzades per eclesiàstics ens ha permès copsar l'elaboració d'un relat catòlic sobre la ciència consistent a remarcar l'absència de contradicció entre ciència i religió o fe. Les fonts han estat sobretot impreses, de publicacions periòdiques i llibres, i han donat com a resultat que la voluntat de donar una resposta "científica" als reptes plantejats per la ciència al relat bíblic (no en va, el XIX és considerat el gran segle de l'apologètica "científica") estimularen la posada al dia de la institució eclesiàstica en algunes disciplines de les ciències naturals.

La barreja entre les exigències, cada cop major, de l'ensenyança oficial i la voluntat, més o menys intensa segons les diòcesis i els ordes religiosos, de donar una formació també científica als estudiants dels seminaris i noviciats va ser especialment significativa en els anys setanta i vuitanta del segle XIX, la qual cosa es traduí en la creació de càtedres d'"història natural" en els seminaris, no sense resistències importants, i va decaure en les dècades posteriors en favor de privilegiar la formació d'una elit eclesiàstica. Un exemple reeixit de laboratori d'història natural va ser, a partir de mitjans anys setanta, el treball del museu de geologia del seminari de Barcelona. Per altra banda, un exemple del segon cas és la sobtada "vocació" a la ciències naturals, a partir del tombant de segle, de seminaristes com Norbert Font i Sagué o jesuïtes com el P. Jaume Pujula.

És en aquest sentit que, en el tombant de segle, es portà a terme el complex científic de Roquetes (Tortosa) com a part de l'educació dels jesuïtes. Seria l'embrió dels Instituts Biològic i Químic de Sarrià (Barcelona), a partir de 1916. Al mateix temps, l'Església secular va entendre la conveniència que, més que crear els seus propis centres científics, calia preparar futurs sacerdots per tal d'enviar-los a opositar a les càtedres d'instituts i universitats de l'ensenyament públic. Així va ser, doncs, en no pocs casos: entre els més significatius, a Catalunya, destaquen els de Mn. Marià Faura i Sans (1883-1941) i Josep R. Bataller (1890-1962), que iniciaren una llarga llista de professors eclesiàstics d'universitat ja no només reservat a les ciències naturals.

En l'àmbit intern, els científics catòlics s'erigiren en una de les puntes de llança de la renovació del pensament teològic. A poc a poc, els estudis exegètics s'anaren obrint camí en les Facultats de Teologia. Es renunciava a considerar la Bíblia com un manual científic i a considerar el Gènesi com un llibre d'història, de prehistòria, de geologia i de biologia. Els cristians començaven a comprendre i acceptar que l'Escriptura Santa simplement declarava que el món havia estat creat per Déu i s'expressava en termes de la cosmologia que s'utilitzava en aquell temps. Per altra banda, amb l'entrada del segle XX, aquesta perspectiva coincidí amb l'abandonament del dogmatisme positivista i el reconeixement del caràcter enigmàtic de la realitat i, en conseqüència, de la possibilitat de lectures no exclusivament científiques d'aquesta.

BOHIGAS i MAYNEGRE, Jordi

«Per Déu i per la ciència!». L'Església i la Ciència en la Catalunya de la Restauració (1873-1923)

Tesi doctoral de la Universitat de Girona. Data de lectura: 10 de maig de 2011

XXIV Seminari d'Història Econòmica i Social

Enriquir-se o empobrir-se amb el deute. Crèdit privat i canvi social en el món rural

Girona, 27-29 de setembre de 2012

Dijous, 27 de setembre

16.00 h Gilles Postel-Vinay (INRA, EHESS): *Becoming richer or poorer through debt? Examples from France, 1740-1900.*

16.30 h **Presentació dels dos projectes de recerca** relacionats amb el seminari que actualment s'estan desenvolupant al Centre de Recerca d'Història Rural de la UdG: «*Mercat financer i petites ciutats a la Catalunya nord-oriental dels segles XIV-XV*» i «*Procesos d'empobriment i d'enriquiment de les societats rurals. Una via d'anàlisi de les dinàmiques socials en la història*». La presentació anirà a càrrec dels respectius investigadors principals: Pere Ortí i Rosa Congost, membres del comitè científic.

17.30 h – 19.30 h Primera sessió.

Discussant: Lluís To (UdG). Intervenent: Mathieu Arnoux (Universitat París-7, EHESS), Antoni Furió (Universitat de València), Pere Ortí (UdG) i Lluís Sales (UdG).

Divendres, 28 de setembre

10.00 h – 12.00 h Segona sessió.

Discussant: Llorenç Ferrer-Alòs (UB). Intervenent: Gerard Béaur (CNRS, EHESS, CRH, GDRI CRICEC), Thomas Brennan (Acadèmia Naval dels Estats Units), Laurent Herment (EHESS, GDRI CRICEC).

12.30 h – 14.00 h Tercera sessió.

Discussant: Fabrice Boudjaaba (CNRS, Université Rennes 2). Intervenent: Tim Le Goff (Universitat de York, Toronto), Carmen Hernández López (Universitat de Castella-la Manxa).

16.00 h – 18.00 h Quarta sessió.

Discussant: Pablo F. Luna (Universitat París 4-Sorbona). Intervenent: Laurence Fontaine (CNRS, Centre Maurice Halbwachs), Rosa Congost i Sebastià Villalon (UdG), Núria Sala i Vila (UdG).

18.00 h **Lliurament del Premi Mestall** (atorgat per l'Associació d'Història Rural a treballs de recerca d'alumnes de secundària)

18.30 h – 20.30 h Cinquena sessió.

Discussant: Enric Tello (UB). Intervenent: Matts Olson i Patrick Svensson (Universitat de Lund), Johannes Bracht (WWU), Nadine Vivier (Universitat de Maine, CERHIO, GDRI CRICEC).

Dissabte, 29 de setembre

9.00 h – 11.30 h Sisena sessió.

Discussant: Enric Saguer (UdG). Intervenent: Ricard García Orallo (UdG), Àngel Pascual Martínez Soto i Susana Martínez Rodríguez (Universitat de Múrcia), Elisabeta Novello (Universitat de Pàdua), Catherine Brégianni (Acadèmia d'Atenes).

11.30 h Pausa

12.00 h – 14.00 h **Conclusions del seminari**, a càrrec de Maurice Aymard (MSH, EHESS).

Debat general.

Coordinació: Gerard Béaur, Rosa Congost i Pere Ortí

Lloc de realització: Facultat de Lletres de la UdG (Pl. Ferrater Mora, 1, Girona).

Preu de matrícula: 30€. Gratuït per als estudiants de la UdG i socis de l'Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines i/o de la Sociedad Española de Historia Agraria (SEHA).

La Facultat de Lletres de la UdG convalida l'assistència i avaluació del seminari amb 1 crèdit de lliure elecció.

Aquest seminari forma part dels Tallers de Recerca del Màster Iniciació a la Recerca en Humanitats, Història, Art, Filosofia, Llengua i Literatura (UdG, Facultat de Lletres).

Més informació: Secretaria del Centre de Recerca d'Història Rural (Institut de Recerca Històrica), Facultat de Lletres. Pl. Ferrater Mora, 1 - 17071 Girona. Tel (+34) 972 418 945. dir. irh@udg.edu.

■ CURSOS, JORNADES, CONGRESSOS

II Seminario Anual de la Sociedad Española de Historia Agraria. Madrid (Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient), 23 de novembre de 2012. Més informació: www.seha.info

Jornada de recerca local, patrimoni i història marítima. Museu Marítim de Barcelona, 1 de desembre de 2012. Organitza: Museu Marítim de Barcelona, Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana i Institut Ramon Muntaner. Més informació i inscripcions: www.irmu.org.

■ BEQUES I PREMIS

Beca Ernest Lluch de Ciències Socials i Humanes 2012. Projectes inèdits sobre història, geografia, literatura, dret, filologia, art, economia o ciències socials en l'àmbit territorial de la Garrotxa. Dotació: 4.500 euros. Termini de presentació: 30 de setembre 2012. Secretaria de la Beca: Arxiu Comarcal de la Garrotxa, plaça del Puig del Roser, 1, Olot 17800.

9è Seminari d'història medieval

Curs 2012-2013

19 d'octubre de 2012

Mario Lafuente Gómez (Universidad de Zaragoza), *La élite de la baja nobleza aragonesa en el siglo XIV: rasgos identitarios y pautas de socialización.*

9 de novembre de 2012

Ángel Galán Sánchez (Universidad de Málaga), *Los mudéjares de Castilla: una nueva historia y una arqueología en construcción.*

14 de desembre de 2012

Josep Maria Salrach Marés (Universitat Pompeu Fabra), *Crisi de subproducció, crisi sistèmica... Sobre la natura de les crisis.*

11 de gener de 2013

Isabel del Val Valdivieso (Universidad de Valladolid), *Isabel la Católica: tópicos y realidades.*

22 de febrer de 2013

Monique Bourin (Université de Paris I, Panthéon-Sorbonne), *La naissance des noms de famille: une innovation médiévale.*

15 de març de 2013

Giacomo Todeschini (Università di Trieste), *Usurai e banchieri: il significato politico dell'economia alla fine del medioevo.*

12 d'abril de 2013

Ian Wei (University of Bristol), *The University of Paris and the authority of the intellectual in the Middle Ages.*

3 de maig de 2013

Vicent Baydal Sala (Institució Milà i Fontanals, CSIC), *Catalans, aragonesos i valencians. El naixement de la identitat col·lectiva valenciana durant l'edat mitjana.*

Organitzat pel grup de recerca consolidat Renda Feudal i Fiscalitat a la Catalunya Baixmedieval, la Institució Milà i Fontanals (CSIC), el Centre de Recerca d'Història Rural (Institut de Recerca Històrica de la Universitat de Girona) i el projecte de recerca *Mercado financiero y pequeñas ciudades en la Cataluña nororiental de los siglos XIV y XV* (HAR2011-27121).

Coordinadors: Manuel Sánchez Martínez, Lluís To Figueras i Pere Ortí Gost

Lloc de realització: Facultat de Lletres de la UdG (Pl. Ferrater Mora, 1, Girona)

Horari: Divendres a les 11 h.

mestall

Redacció:

Josep Colls, Rosa Congost, Lúcia Donat, Gabriel Jover, David Moré
Assessor lingüístic: Daniel Ferrer
Maquetació: Anna Cabañas

Per a informació i inscripcions:

Associació d'Història Rural

Pl. de Sant Josep, 1
Arxiu Històric de Girona
17004 GIRONA
Tel. 972 22 55 00

www.ddgi.cat/historiarural/

Podeu enviar-nos textos o suggeriments a: mestall@ddgi.cat

Periodicitat: semestral.

Impressió: Palahí Arts Gràfiques

Dipòsit legal: GI-731-1999